

PRIKAZI I OSVRTI

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historiju

Broj 52
Godina XXVI
Novembar, 2021.
[str. 161-166]

© Monos 2021

Fikret Muslimović, Za oslobođenje Palestine

Udruženje za zaštitu tekovina borbe za Bosnu i Hercegovinu, Sarajevo, 2001.

Palestinsko pitanje je godinama u centru pažnje svjetske i domaće javnosti. Vijesti koje godinama svakodnevno slušamo o događajima u tom "vrućem" području, prezentirane u tako "rasutom" stanju, kao i obično ne pružaju mogućnost da se shvati cjelina i sva kompleksnost te duge tragične priče. Ali kada se slože u jedan analitički, smisleno povezani narativ, kao što je urađeno kroz sadržaj ovog rukopisa, tek se tada ukazuje realna slika nesretne Palestine. Ukratko, riječ je o tragediji jednog naroda u izuzetno osjetljivom geostrateškom prostoru na kojem se dodiruju i sudaraju gotovo sve suprotnosti i antipodi ovoga svijeta.

Autor je na ovim stranicama svoju pažnju skoncentrisao na zbivanja u zadnjih pet godina izraelsko-palestinskog sukoba, koji traje već punih 70 godina. Predočavajući nesretnu sadašnjost, njegove analize podsjećaju ili se doimaju kao eho onih sudbonosnih događaja iz 1948., kada su UN podijelile Palestinu na jevrejski i arapski dio. Tom odlukom počeo je i prvi rat za Palestinu, onda su uslijedili sljedeći i sljedeći...kroz svih ovih sedamdesetak godina. Tih historijskih činjenica autor se samo ovlaš dotiče, tek onoliko koliko mu je potrebno da potkrjepi ili da čitaoca podsjeti na uzroke i posljedice sadašnjeg stanja u toj zemlji. Sa historijskom odlukom Ujedinjenih nacija o podjeli Palestine, 1948. godine, počeo je dugi period nastanka, izrastanja i jačanja jedne moćne države i dugo mučno vrijeme progona, raseljavanja i patnje jednog nesretnog naroda pod udarcima te iste države. I sve to pred očima svijeta...

Palestinsko pitanje jeste lokalna kriza sa stalnim globalnim prijetnjama. To je najkomplikovanija lokalna kriza "koja je ikada postojala u historiji ljudskog roda". Isprepleteni su interesi velikih sila zbog nafte, ali i islamofobija, cionizam, unutar-muslimanski vjerski sukobi, geopolitički interesi, terorizam itd.

Suviše je igrača uključeno u taj konflikt, suviše je tu svakakvih igara koje ponekad, na prvi pogled, nemaju nikakve veze sa sukobljenim stranama, suviše su veliki ulozi u toj igri... Tu nisu u sukobu samo Palestinci i Izraelci, tu nisu u sukobu samo velike sile, tu su u sukobu muslimani sa muslimanima, Palestinci sa Palestincima, tu su u sukobu evropski i američki interesi, tu ratuje Saudijska Arabija na strani Izraela preko SAD, a protiv Irana, tu Iran ima svoje isturene oružane ekspoziture,

tu su separatni mirovni ugovori Arapa sa Izraelom, tu je Turska sa Rusijom, Rusija sa Sirijom, Egipat sa Izraelom itd., itd. Tu ima svega, a Palestine sve manje i manje, izraelske ekspanzije i otimačine palestinske zemlje sve više i više – uz teror, rušenje, progone ljudi sa svojih ognjišta, ubijanje nevinih. Reklo bi se – zmijski koloplet u kojem se jedan narod progoni, a njegova zemlja nestaje. I sve je to, na neki način, zgusnuto, sabijeno u ovih posljednjih pet godina, zapetljano i opasno po svjetski mir, možda više nego ikada. A oslobođenje Palestine dalje nego ikad.

Tragedija tog naroda već decenijama je u vrhu ljestvice najtežih svjetskih problema i sigurnosnih rizika, ali je, izgleda, "prokvrčala" u zadnjih nekoliko godina i kulminirala ubijanjem Gaze, sredinom maja 2021. godine. O toj višedecenijskoj borbi palestinskih Arapa za oslobođenje i vraćanje otete zemlje ispisane su mnoge stranice, mnoge knjige, dokumentarni filmovi. Tim problemom bavile su se mnoge svjetske umne glave, debatovalo se na mnogim visokim međunarodnim forumima. Burna je to i krvava historija, koja se u svojim tragičnim proturječnostima zgusnula i sabila baš u ovih posljednjih 5-6 godina. Po mnogima, situacija nikada nije bila komplikovanija i bezizglednija, nažalost za Palestine. Autor je u ovom rukopisu pokušao da je raščlani i objasni, nepristrasno i argumentovano – sa raznih aspekata i iz više uglova.

U svom plodnom spisateljskom radu, kao angažovani intelektualac i publicista, general Muslimović se više puta do sada bavio palestinskim pitanjem. Upoređujući te analize od prije desetak i više godina sa najnovijim u ovoj knjizi, nije teško zapaziti uvoluiranje ove dugotrajne krize od faza optimizma i vjere u mir na dohvat ruke, do najnovije faze bezizlaza i nemoći međunarodne zajednice da zaustavi stradanje i "nestajanje" Palestine. U svojoj knjizi "Sigurnost i krize u globalizaciji" (Sarajevo, 2004. godine), ovaj autor objavio je, između ostalog i svoje analize izraelsko-palestinskog sukoba, koje su vremenski

"pokrivale" 2002. godinu. Naslov poglavlja u kojem se bavio tom problematikom glasi: "Izraelski državni terorizam" (od 483. do 500 str). Ključna riječ tih analiza je teror i terorizam. Navodimo samo neke podnaslove: "SAD i EU mogu, a neće da zaštite Palestine od izraelskog terora" (str. 483), "Šta su uzroci, a šta posljedice terorizma" (484), "Posljednjih 18 mjeseci izraelskog terora" (str. 486), "Apsurdi izraelske zločinačke terorističke politike" (str. 488), "Izraelci teroriziraju iznurlivanjem" (490), "Pojačan teror nad Palestincima" (493).

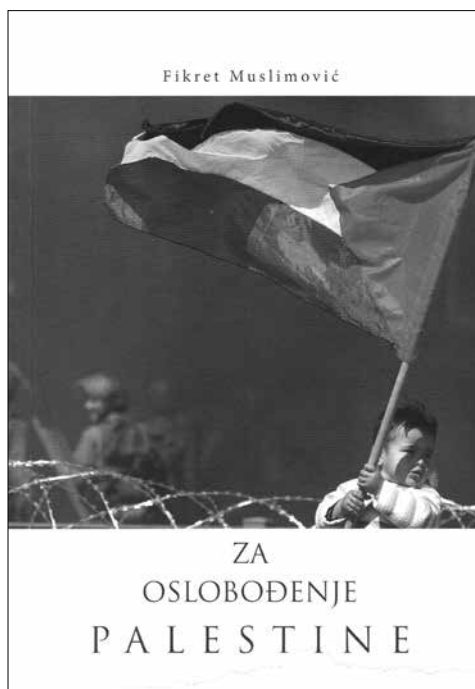
Za razliku od tih naslova od prije dvadesetak godina, analize sadašnjeg stanja u Palestini, koje su prezentirane u ovom rukopisu, pokazuju u kojem pravcu su se u međuvremenu odvijali ti procesi i u što su prerasli ti, kako je nekada pisao Muslimović, "apsurdi izraelske zločinačke politike". Puno je argumenata kojima dramu Palestine u ovom svom rukopisu opisuje i kvalifikuje kao genocid. Ne ulazeći u sve aktuelne kontroverze samog ovog pojma (koji se itekako tiče i Bosne i Hercegovine), svoje argumente i stavove, kao i u drugim svojim analizama, propituje kroz konkretne događaje, izjave i ponašanje visokih zvaničnika lokalne i svjetske politike. Jednostavnost i vojnička preciznost, odlike su jezika i stila ovog autora

U najnovijim tekstovima na ovu temu, posloženim u ovom rukopisu, ključna riječ više nije državni terorizam već genocid. Od ukupno 7, autor je u naslovima 5 poglavlja upotrijebio tu riječ i tako nedvosmisleno obilježio odnos jevrejske države prema palestinskom narodu. U prvom dijelu razmatra i analizira geopolitičke okolnosti genocidne agresije na Palestinu u zadnjih pet godina, u drugom utičaje zemalja zapada prema genocidnoj agresiji Izraela na Palestinu, u trećem ponašanje muslimanskih zemalja prema genocidnoj agresiji Izraela na tu zemlju, u četvrtom, ponašanje balkanskih zemalja prema ratnim sukobima Izraela i Palestine, u petom o genocidnoj politici i praksi izraelskog režima u agresiji na Pa-

lestinu, u šestom dijelu razmatraju se strateška pitanja palestinske borbe protiv genocidne politike i prakse izraelskog režima i u sedmom o antisemitizmu i izraelskoj zloupotrebi holokausta. Dakle, samo u dva od sedam naslova glavnih poglavlja nema riječi ili pojma genocid: u četvrtom u kojem se govori o ponašanju balkanskih zemalja prema ratnim sukobima Izraela i Palestine i posljednjem, sedmom u kojem autor ukazuje na savremene oblike antisemitizma i otvoreno razobličava zloupotrebu holokausta od strane izraelske državne politike, koja na najgrublji način i sasvim otvoreno, nažalost, holokaustom "pokriva" svoj genocid nad Palestincima.

U 5 od sedam poglavlja, autor na nizu primjera pokazuje i dokazuje da su Palestinci igrom slučaja i nesretnih historijskih okolnosti, već punih 70 godina izloženi genocidu i da je njihova sudbina školski primjer na kojem se potvrđuje definicija genocida. "Ubiti Palestinca, za Izrael nije nikakav problem, niti je to vijest koja uznemirava Izraelce..." Takva vijest, nažalost, ne uznemirava puno ni "ostatak svijeta", piše Muslimović. U historijskom smislu nije bilo tako davno kada je "ubiti Jevreja" za neku politiku bilo nešto "kao normalno". To nije bio nikakav problem, niti pak vijest koja bi uznemiravala neke narode koji su slijepo slijedili neke svoje vođe i njihove politike.

Iako ga autor izravno ne postavlja, ali se iz brojnih primjera koje navodi i analizira, neizbježno se nameće pitanje: kako je moguće da potomci žrtava holokausta i planetarnog zločina genocida, instrumentima države koju su dobili, kako legenda kaže, nakon 2.000 godina, čini genocid nad nekim drugim narodom, služeći se sličnim opravdanjima koje su potezali progonitelji i uništavatelji tog istog naroda? Pitanje je i mučno i teško, neko će reći da ga je suvišno u ovom kontekstu i postavljati, nažalost ostaje bez konkretnog odgovora koji bi se zasnivao na zdravom razumu. Međutim, nemoguće je od njega pobjeći nakon čitanja ovog teksta.

Posebno je zanimljivo šesto poglavlje ovog rukopisa u kojem je autor koncizno identifikovao i obrazložio "strateška pitanja palestinske borbe protiv genocidne politike i prakse izraelskog režima", kako glasi i naslov tog poglavlja. Polazeći od dokazanog pravila da "oružana borba treba da bude izraz usklađivanja političkih i vojnih ciljeva borbe", autor je argumentovano ukazao na problem političkog organizovanja Palestinaca koje je bilo od početka pod dominantnim uticajima sa strane, suprotno interesima palestinskog naroda, te uzrok i posljedica nacionalnog i političkog nejedinstva tog naroda i organizacije njegove odbrane. Stoga izgradnja jedinstva sistema odbrane, treba biti u vrhu prioriteta političkih i nacionalnih vođa nesretnog palestinskog naroda, zaključuje autor.

Apostrofirajući odgovornost i muslimanskih zemalja za krizu na Bliskom istoku, autor akcenat stavlja na ulogu velikih sila i lokalnih političkih faktora u toj krizi, čije se silnice najoštrije ispoljavaju u palestinsko-izraelskom sukobu. Autor s razlogom

postavlja pitanje “Da li za uzroke i posljedice krize na Bliskom Istoku postoji odgovornost muslimanskih, lokalnih političkih i vjerskih (mezhebskih – šiitskih i sunitskih) subjekata?” (25) Ukazujući na zabrinjavajuće stanje, “sa tendencijama daljeg katastrofalnog pogoršanja u brojnim muslimanskim državama”, autor smatra da su organizacije poput Arapske lige ili Organizacije islamske saradnje bile više “poligon sukobljavanja između muslimanskih zemalja”, nego istinski poligon saradnje i rješavanja problema, među kojima je palestinski, bez sumnje, najteži. Zato s pravom zaključuje: “Ne mogu SAD i druge zemlje Zapada s jedne, a Rusija i Kina s druge strane, prinuditi Iran i Saudijsku Arabiju da se međusobno mrze i ratuju, ako unutar tih zemalja nema potencijala za međusobnu mržnju i sukobe. Ako je ta ocjena ispravna, onda se sugerira zaključak da je u krizi na Bliskom Istoku izrazito prisutna odgovornost lokalnih muslimanskih političkih i vjerskih (mezhebskih) subjekata, a da griješeći, velike sile, strategiju svojih interesa na tom prostoru temelje na slabostima tih lokalnih grešnika.” (25) “...Kada se sagleda njihova odgovornost, tek tada ima svrhe sagledavati odgovornost velikih sila prisutnih na Bliskom Istoku.” (26)

Prošla je nezapaženo u našoj javnosti informacija da je sredinom 2019. u znak zahvalnosti američkom predsjedniku Trampu za podršku, koju je dao aneksiji Golanske visoravni, premijer Natanjahu jednom novom jevrejskom naselju u tom prostoru dao ime po Trampu “Ramat Tramp”, što znači “Trumpova visoravan”. Ovaj detalj, usputno rečeno, neodoljivo podsjeća na novije isto tako tragične sekvence bosanske povijesti. Potom je uslijedio Trampov mirovni plan stoljeća, koji će se pokazati kao “lakrdija stoljeća”, čiju su cijenu već platili ili plaćaju, nažalost, Palestinci. Posljednji puta polovinom maja u Gazi.

Uprkos tako nepovoljnom “stanju stvari”, autor je ovoj svojoj knjizi dao optimističan naslov: “Za oslobođenje Palestine”. Samim

tim izrazio je svoje uvjerenje da je to “oslobođenje” moguće, iako su mnogi već odavno izgubili svaku nadu... Realno gledano, u sadašnjem trenutku, premalo je argumanata za neki optimizam, premda i dalje postoji na prvi pogled jednostavna formula: da se ispoštuje međunarodno pravo i rezolucija UN o dvije države, koje treba da žive u miru, jedna pored druge, u granicama od prije arapsko-izraelskog rata iz 1967. godine. Međutim, nakon što je bivši američki predsjednik Donald Tramp Jerusalem priznao za glavni grad Izraela (prije toga i aneksiju Golanske visoravni i dr.), ta formula sve više postaje fikcija. U udžbenicima geografije, koji su rađeni po posljednjim zapadnim standardima, uzalud ćemo tražiti naziv Palestine. Teritorija koju je nekada “pokrivao” taj naziv zamijenjena je pojmom “moderne” Države Izrael.

Ova dugogodišnja kriza proizvela je u novije vrijeme, uz ostalo i niz neshvatljivih apsurda u međunarodnim odnosima, od kojih samo na neke ukazuje autor. Tako je, naprimjer, sukob Saudijske Arabije i Irana, u koji su uvučeni brojni njihovi saveznici, potakao normalizaciju odnosa nekih muslimanskih država sa Izraelom, koji je prvi “din dušmanin” Irana. Dakle, da bi se oslabio Iran, neki muslimanski režimi spremni su na otvorenu saradnju sa Izraelom. Drugi primjer odnosi se na sam Izrael i aktuelnu politiku jevrejske države. U zadnje vrijeme premijer Izraela Natanjahu uspostavlja saradnju sa desničarskim pokretima i liderima desničarskih partija u nekim evropskim zemljama (Mađarska, Poljska, Rumunija, Italija, Belgija, Austrija i dr.), koji su eksponirani kao antisemiti. Njihov antisemitizam ne smeta Izraelu, samo nek je islamofobičan i nek staje uz Izraelsku politiku u međunarodnim odnosima... Izgradnju naselja na arapskoj zemlji, represija, progoni...

Suština licemjerja podrške koja se daje Izraelu je u tome što, uslovno rečeno, Palestinci ispaljuju granate po okupatoru svoje zemlje, s ciljem da se vrate u svoje avlije i na svoje zemlje, dok Izraelci otimaju palestinsku

zemlju i grade naselja u koja dovode jevreje iz čitavog bijelog svijeta. Palestinci koji se bore da vrate oteto su teroristi, Izraelci koji su im oteli i kuće i tu zemlju, pa ih sa nje prognali prikazuju se kao žrtve tih terorista. Za to vrijeme Vijeće sigurnosti izražava zabrinutost, apeluje na obje strane da prekinu sukob, podjednako osuđuje obje strane, dok neke zemlje borbu palestinskog naroda proglašavaju unaprijed terorizmom, kao da bombarduju London i Pariz, a ne po okupatoru i uzurpatoru njihovih domova i njihove zemlje... Zato i odobravaju sve mjere odmazde Izraela, koje po svom karakteru nisu ništa drugo nego genocid. To je vrhunac licemjerja takozvane međunarodne zajednice u odnosu na nesretnu Palestinu. Užasna činjenica je da je Izrael "navikao svjetsko javno mnjenje na ubijanje Palestinaca. Svijest ljudi širom svijeta, isto kao i svijest Izraelaca, adaptirala se u praksu svakodnevnog ubijanja i mučenja palestinskog naroda. (...) Čitav svijet je naviknut na izraelsku zlopotrebu holokausta nad Jevrejima tokom Drugog svjetskog rata", zaključuje autor. (60)

Vrijednost ove publikacije je u tome što te složene procese opisuje na jasan i jednostavan, razumljiv način. Rezultat je narativ o jednom od najkomplikovanijih ratnih i političkih konflikata u novijoj svjetskoj povijesti. Autor je uspio u mnoštvu isprepletenih činjenica, u toj krajnje zamršenoj i slojevitoj priči izdvojiti i ukazati na najvažnije – ključne i njima potkrijepiti svoje stavove i zaključke.

Pored široke publike, knjiga može biti interesantna i za sve one, koji se bave suvremenim političkim zbivanjima, međunarodnom politikom i pravom, posebno u sferi ljudskih prava i genocida. U svakom slučaju, može biti korisno štivo za sve one koji će iz jedne historijsko-političke perspektive proučavati sve te međunarodne procese u regionu Bliskog Istoka.

Imajući u vidu da se kroz tekst, kao i u jednom posebnom poglavlju bavi odnosom BiH prema palestinskom pitanju kao i odnosom te krize na unutrašnje odnose u BiH, pa

i na Balkanu, knjiga može biti interesantna i za nosioce domaće političke vlasti i diplomatije. U svjetskoj politici i diplomatiji Palestinci imaju podršku jednih, Izraelci drugih država. Bosna i Hercegovina je možda jedini primjer države u kojoj jedna njena polovina podržava Palestince, a druga Izraelce. To je činjenica koja više govori o Bosni i Hercegovini nego o izraelsko-palestinskom sukobu i njegovim protagonistima.

Analizirajući odnos aktuelne politike Izraela prema Palestincima, koji je nedvosmisleno označio kao genocid, potkrepljujući to konkretnim primjerima, te postavljajući pitanje antisemitizma i holokausta, autor u ovom radu daje poticaj i za dublja politička, sociološka i povijesna pitanja koja proističu iz dileme miroljubivog svijeta – kako je moguće da jevrejska država, stvorena nakon holokausta, decenijama čini genocid pred očima cijelog svijeta koji joj u tom pogledu "gleda kroz prste", uključujući tu na prvom mjestu moćne SAD kao i vodeće zapadne zemlje.

Imenujući Izrael kao genocidnu državu, autor je u svojoj analizi podvrgao oštroj kritici i ponašanje arapskih i islamskih zemalja, općenito nejedinstvo, rascjepkanost snaga tog svijeta (pogotovo poslije tzv "arapskog proljeća"), koje je direktno pocijepalo ionako slabašne vojne i političke snage palestinskog naroda. Na tom tragu, autor pokušava odgovoriti na pitanje: gdje je izlaz? Odgovor se sam nameće. Ključ je u unutrašnjem jedinstvu palestinskog naroda – političkom i vojnom. Samo jedinstvena Palestina, bez vanjskih tutora, može parirati izraelskoj državi, samo jedinstvena Palestina može funkcionisati kao država pored, a ne nasuprot države Izrael.

Sve u svemu, ovo je višestruko korisna knjiga. Svojim naslovom i svojim sadržajem, ona snažno pledira "za oslobođenje Palestine, počevši, dakle, od naslova, do zadnjeg retka...

Prof. dr. Omer Hamzić

